

Олту Ф. Діяльність державного архіву Одеської області по захисту історичної пам'яті Одещини.....	141
Потіха А. Підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів як інструмент збереження інформації сайтів політичних партій.....	145
Ситнік Т. Національне надбання у Педагогічному музеї України як джерело наукових досліджень.....	149
Сівков О. Колекція «Педагогічна україніка, 1842–1923 рр.» у фондах Педагогічного музею України.....	153
Степанович К. «Журнали педагогічної та історико-культурної тематики 1834-1923 рр.» Педагогічного Музею України.....	157
Супронюк О. Фонд еміграційних часописів відділу зарубіжної україніки національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: проблеми збереження.....	161
Юрченко О. Державна наукова організація «Книжкова палата України імені Івана Федорова» як осередок документальної пам'яті України.....	166

ВЕБ-САЙТИ АРХІВНИХ, БІБЛІОТЕЧНИХ ТА МУЗЕЙНИХ УСТАНОВ СТРУКТУРА, ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ ТА ЇЇ ЗБЕРІГАННЯ

Kandur H. Setting standards for electronic archiving: Turkish public sector experience.....	170
Бевз Т. Офіційний сайт міста Одеси як джерело для вивчення діяльності міської громади.....	174
Баталкіна В., Андрєєв С., Андрєєва К. Веб-сайт музею – інформаційний доступ до збереження історії.....	178
Бслая О. Документоведення on-line через сайт установи.....	182
Бойко Г. Мережа сайтів архівів Київщини.....	186
Гулай В. Політико-комунікативні інструменти доступу до історико-культурної спадщини міст-партнерів України та Польщі.....	190
Келєр О. Німці Причорномор'я. Архівні фонди та інтернет-ресурси як взаємодоповнюючі джерела з пошуку коріння розпорошеного народу.....	194
Кондрашевська Ю. Інформаційне наповнення веб-сайтів громадсько-політичних організацій українців у Канаді.....	198
Кравченко Н. Віртуальні виставки Педагогічного музею України як спосіб популяризації видатних педагогів.....	202
Курченко Т. Стан доступу та збереження цифрової історико-культурної спадщини України на сайтах обласних краєзнавчих музеїв.....	206
Мина Ж. Впровадження веб-технологій у бібліотечних установах: відкритий доступ до наукової інформації.....	210

Сівков О. Колекція «Педагогічна україніка 1842-1923 рр.» у фондах Педагогічного музею України / О. Сівков // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7—9 квітня 2015 р., Національний авіаційний університет / редкол. Тюрменко І. І. та ін. — К. : «Талком», 2015. — С. 153—157.

КОЛЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІЧНА УКРАЇНІКА 1824-1923» У ФОНДАХ ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ

*О. Сівков, науковий співробітник
Педагогічного музею України*

*O. Sivkov,
Pedagogical museum of Ukraine*

This report is dedicated to the history of Pedagogical museum of Ukraine, the history and the contains of the collection Pedagogical ukrainika, 1842-1923.

Ключові слова: conference, museum, collection, section, edition.

Педагогічний музей в Києві існує понад сто років. Він почав діяльність в 1902 р. Основу його колекції склали учнівські твори, вироби ремісничого, прикладного характеру, представлені Київським учбовим округом на виставці в Нижньому Новгороді.

В 1912 р. у Педагогічного музею з'явилося власне приміщення – будинок, зведений за проектом архітектора Павла Альошина. Кошти на цю справу, за проханням попечителя Київського учбового округу, виділив голова біржового комітету, меценат Семен Могильовцев. Первісно організація називалася Педагогічний музей імені цесаревича Олексія, тому що будинок був закладений в день іменин цієї особи. Спочатку Музей займав усю площу споруди.

Протягом кількох десятиліть тут розміщувалися різні організації, в тому числі Музей Леніна (до 1982 р.) та Будинок учителя. В 1987 р. в Будинку учителя остаточно формується експозиція Педагогічного музею.

Фонди Педагогічного музею України складаються з предметів матеріальної та духовної культури, зокрема, з десяти колекцій друкованих видань.

В цій доповіді ми спробуємо дати уявлення про колекцію «Педагогічна україніка, 1842-1923 рр.».

Колекція «Педагогічна україніка» - частина наукового об'єкту «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477-1923 рр.). Вона має два розділи: періодичні видання українською, іноземними мовами та «Наукова, навчальна, навчально-методична, художня література».

Періодичні видання:

«Вестник опытной физики и элементарной математики»,

«Вестник Юго-западной и Западной России. Историко-литературный журнал»,

«Вільна українська школа»,

«Волынский историко-археологический сборник»,

«Гасло»,

«Ежегодник Коллегии Павла Галагана»,

«Журнал Юго-Западного отдела Императорского русского географического общества»,

«Западно-Русская начальная школа»,

«Записки соціально-економічного відділу»,

«Известия Киевского Коммерческого Института»,

«Киевская старина»,

«Киевские Епархиальные ведомости»,

«Літературно-науковий вісник»,

«Мир труда»,

«Народный учитель»,

«Основа»,

«Подільська воля»,

«Приложения к Университетским известиям»,

«Пролетарська освіта»,

«Просвітязинин-кооператор»,

«Путь просвещения»,

«Радянська освіта»,

«Сборник Харьковского Историко-Филологического общества»,

«Сборник статей по классической древности»,

«Світло» (передано з Держаної історичної бібліотеки УРСР),

«Указатель к Циркуляру по Киевскому учебному округу»,

«Украинская жизнь»,

«Университетские известия»,

«Учительське слово»,

Циркуляр по управлению народными училищами,

Циркуляр по управлению Киевским учебным округом,

Циркуляр по Харьковскому учебному округу,

«Читальня»,

«Чтения в Историческом обществе Нестора Летописца»,

Beregmegeuei Tanugy,

Vukowiner Padagogische Blatter.

Періодичні видання, що склали колекцію «Педагогічна україніка», надходили до фондів Педагогічного музею України з різних джерел протягом 1970-1990-х рр.

«Университетские известия» передані Педагогічному музею Державною історичною бібліотекою УРСР в 1984 р. «Университетские известия» - збірка матеріалів, що стосуються діяльності Університету Св. Володимира в Києві. Ця збірка виходила з університетської типографії з середини 19-го ст. Номер «Известий» поділяється на дві частини: офіційну та неофіційну. Менша за

обсягом офіційна частина складається з протоколів засідань університетської ради, списків студентів. Неофіційна частина – лекції, педагогічні твори, відгуки на рецензії, звіти. В січневому номері 1974 р. ми знаходимо такі матеріали, як лекція доцента Фортінського «Розвиток папської влади в середні віки», твір професора Кістяковського «Підручник кримінального права», звіт про закордонну мандрівку кандидата Єрмакова. Крім того, в кінці номеру є «Доповнення».

«Волынский историко-археологический сборник» (1896 р.) переданий Педагогічному музею Житомирським педінститутом.

Циркуляр по управленію Киевским учебным округом (листопад 1906 р.) переданий Педагогічному музею Музеєм книги і друкарства. Циркуляр – щомісячна збірка наказів, розпоряджень, повідомлень, що мають відношення до діяльності учбових закладів Російської імперії різних ступенів: гімназій, семінарій, університетів. Номер за листопад 1906 р. поділяється на кілька розділів: «Именные высочайшие указы», «Высочайшие повеления», «Министерские распоряжения», «Распоряжения окружного начальства», «Официальные известия». Циркуляр містить інформацію про відкриття учбових закладів, вступ, права учнів, виплати. Накази і розпорядження стосуються не лише учбових закладів, але також приватних осіб, що пов'язані із цими організаціями.

Серед одиниць зберігання розділу періодики є кілька номерів «Ежегодника Коллегии Павла Галагана». Це звіт про діяльність протягом року Колегії Павла Галагана, приватного навчального закладу, заснованого в Києві в 1871 р. полтавським поміщиком Григорієм Галаганом в пам'ять про його сина Павла. Колегія, розрахована на 70 учнів, давала ґрунтовну гуманітарну освіту, готувала молодих людей до вступу до університету. Подібні звіти про роботу навчальних закладів не були рідкістю наприкінці 19-го-на початку 20-го ст. «Ежегодник Коллегии Павла Галагана» виходив з 1895 р. На початку номеру за 1908 р. представлені списки членів правління закладу, викладачів, учнів, аналіз занять. Далі – тексти для позакласного читання, інформація економічного характеру і т. п. З'являються відомості і про такі події, як поїздка випускників Колегії до Сокиренців, де розташовувався маєток Галаганів. «Ежегодник» дає доволі повне поняття про різні сторони діяльності навчального закладу.

«Киевские Епархиальные ведомости» (1914 р.) передані Педагогічному музею Державною історичною бібліотекою УРСР в 1985 р.

Журнал «Просвітянин-кооператор» (1919-20 рр.) переданий Педагогічному музею Центральною науковою бібліотекою в 1979 р. «Просвітянин-кооператор» був заснований в Україні в 1919 р. як культурно-просвітній журнал. Він виходив двічі на місяць. В журналі з'являлися матеріали різних жанрів, напрямів. Номер за січень 1920 р. відкривається вступним словом від редакції, в якому намічені цілі видання, віршами автора, що називає себе Івась, оповіданнями О. Уайлда «Соловей і троянда» та «Судилице». Далі читач знаходить статтю С. Русової «Про національну школу», статтю М. Грушевського «Як виникли назви «Україна», «Український». Значну частину номеру займають матеріали політичної, економічної тематики. Це такі статті, як «Економічне життя на

Україні в 1919 році» М. Хуторянського, «Завдання Кооперативного Страхового Союзу» В. Ганчеля. Автори торкаються різних аспектів життя сільськогосподарських кооперативів, таких, наприклад, як організація вечірок, свят, театральних вистав, кіносеансів (стаття В. Сазонова «Культурно-просвітня робота кооперації в 1918 р.»). Журнал виходив у Ромнах. В кінці січневого номеру за 1920 р. чимало уваги приділяється саме роменським кооперативам. Статті в «Просвітянині-кооператорі» написані лаконічною, прозорою, максимально зрозумілою мовою.

Розділ «Наукова, навчальна, навчально-методична, художня література» поділяється на тематичні групи: «Біологія», «Видання іноземними мовами», «Географія», «Історія», «Культурологія», «Література», «Математика», «Педагогіка», «Психологія», «Словесність», «Фізика», «Хімія». Кожна група має відношення до тієї чи іншої галузі знання. Більша частина видань тематичних груп – підручники, звіти про діяльність навчальних закладів.

Цікава одиниця зберігання даного розділу - невелика за обсягом книга Івана Франка «Дантова друга любов», що вийшла в 1913 р. у Львові з друкарні І. Айхельбергера. Вона належить до серії «Міжнародна Бібліотека». Книги цієї серії редагував і фінансував Франко. В даному випадку ми бачимо відомого українського поета, прозаїка в якості дослідника літератури. Книга починається з розповіді про кохану італійського поета Беатріче, її смерть, зустріч Данте з іншою жінкою, якій він присвятив кілька канцон. Ці твори в перекладі українською – «Гарна, а немилостива», «Жорстока», «Любов не спить і в зимі», «Така гарна, а така холодна», «Кам'яне серце», «Невмолима», «Відкинений на віки», «Нова любов», «Похвала любови» - складають основну частину видання. Після кожної канцони Франко розміщує короткий коментар, пов'язаний із побудовою поетичного твору або із деталями життя його автора. Ці коментарі не мають наукового характеру. В цілому текст книги нагадує есе – вільної форми роздум.

У розділі також зберігається перша збірка оповідань Василя Стефаника «Синя книжечка», випущена львівським видавництвом «Відродженне» в 1914 р. До збірки увійшли всі твори першого видання, крім оповідання «Портрет» (за словами упорядників, тому, що в ньому не зображене селянське життя). Книгу відкривають фотографія письменника і невелика передмова, в якій представлені вкрай стисла інформація про Стефаника та роздуми про мовний вплив його творів. Між передмовою і оповіданнями вміщена стаття «Кілька уваг про мову творів В. Стефаника». Її поява викликана специфічністю покутського говору, яким користуються персонажі Стефаника, бажанням полегшити працю читача. В ній розбираються фонетичні особливості мови оповідань цього автора. В кінці книги знаходиться розділ «Пояснення менше зрозумілих слів» - маленький словник.

До розділу «Наукова, навчальна, навчально-методична, художня література» належить видана товариством «Дзвін» в серії «Українська педагогічна бібліотека» книга практика, теоретика української педагогіки Софії Русової «Позашкільна освіта. Засоби її переведення». Згідно із підзаголовком, це збірка лекцій, прочитаних Русовою на позашкільному факультеті Київського

педагогічного інституту. Насамперед Русова доводить необхідність позашкільної освіти. В лекціях вона звертається до історії позашкільної освіти в Російській імперії, деяких європейських країнах, до проблеми популяризації книг, влаштування вечірніх шкіл, відвідування музеїв.

У грудні 2014 р. колекція Педагогічного музею України «Педагогічна україніка 1842-1923» містила 890 одиниць зберігання.

Використані джерела

1. Ежегодник Коллегии Павла Галагана. – 1908. – 52 с.
2. Просвітянин-кооператор. – 1920. - №1-2. – 72 с.
3. Русова С. Позашкільна освіта. Засоби її переведення / С. Русова. – К.: Дзвін, 1917. – 88 с.
4. Стефаник В. Синя книжечка /В. Стефаник// Львів: «Відродження», 1914. – 56 с.
5. Циркуляр по Киевскому учебному округу. – 1906. - №11. – 747 с.
6. Университетские известия. – 1974. - №1. – 230 с.
7. Франко І. Дантова друга любов /І. Франко. – Львів : Друкарня І. Айхельбергера, 1913. – 33 с.